YASHIL IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№12

ISSN: 2992-8982

https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/

2025

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 2025-yil, dekabr.

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:
Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:
""Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali
O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA DAVRIDA TIJORAT BANKLARI LIKVIDLILIK XAVFINI BOSHQARISHI....44
Baxromov Nodirjon Muxammadamin o'g'li

TURIZM XIZMATLAR BOZORI ISTE'MOLCHILARINI SEGMENTLASH USULI ASOSIDA DIVERSIFIKATSIYA KONSEPSIYASINI ISHLAB CHIQISH....48
Maxmudova Aziza Pirmamatovna

"INNOVATSION AGROTEXNOLOGIYALAR VA "YASHIL IQTISODIYOT" TAMOYILLARI ASOSIDA G'ALLA YETISHTIRISH BARQARORLIGINI BAHOLASH....53
Turayeva Gulizahro

АНАЛИЗ ЦЕНОБРАЗОВАНИЯ НА ЗЕРНОВЫЕ ПРОДУКТЫ ПО ДАННЫМ МАРКЕТИНГОВЫМ ИСЛЕДОВАНИЯМ (НА ПРИМЕРЕ НАМАНГАНСКОЙ ОБЛАСТИ)....57
Баҳриддинов Жаҳонгирбек Равшанжон ўғли

KICHIK BIZNES RIVOJINI TA'MINLASHDA BOZOR INFRATUZILMALARINING AHAMIYATI....62
G'aniyev Botir Baxtiyorovich, Zakirova Gulnora Mirzaliyevna

KICHIK SANOAT ZONALARI FAOLIYATINI SAMARALI BOSHQARISH METODOLOGIYASI VA YO'LLARI....67
Shodmonqulov Kamoliddin Murodillaevich

INNOVASION FAOLIYAT XARAJATLARINING BUXGALTERIYA HISOBI VA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH....73
Mustafoyev Akbar Mustafo o'g'li

MAHSULOT DIVERSIFIKATSIYASI VA LOGISTIKA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH ASOSIDA EKSPORT POTENSIALINI OSHIRISH YO'LLARI....78
Maxkamov Ibrayim, Jo'raboyeva Shohida Kamoliddin qizi

REKLAMA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI MARKETING STRATEGIYALARI ROLI....83
Abduxalilova Laylo To'xtasinovna, Raxmonqulova Shahrizoda

SIRKULYAR IQTISODIYOTDA YOPIQ SIKL NAZARIYASINING ROLI....87
Sodikov Zokir Rustamovich

YASHIL TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHDA MOLIYAVIY RAG'BATLAR VA ULARNING NATIJALARI....92
Axmadjonova Gulmira Xabibulla qizi

MAMLAKAT IQTISODIYOTI RIVOJLANISHIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING ROLI....97
G'aniyev Baydulla Toshmurodovich

АНАЛИЗ ПОДХОДОВ ЦЕНТРАЛЬНЫХ БАНКОВ К РЕГУЛИРОВАНИЮ ИННОВАЦИОННЫХ БАНКОВСКИХ ПРОДУКТОВ: СРАВНЕНИЕ УЗБЕКИСТАНА И МЕЖДУНАРОДНОЙ ПРАКТИКИ....101
Даулетиярова Шахло

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ РЫНКА ЦЕННЫХ БУМАГ УЗБЕКИСТАНА....109
Кадирова Хадича Тураевна

XORIJ MAMLAKATLARINING IQTISODIYOTNI UGLERODSIZLASHTIRISH STRATEGIYALARI: O'ZBEKISTON UCHUN TAKLIFLAR....115
D.X. Pulatov, F.E.Shamsiyev

O'ZBEKISTONDA ISLOM MOLIYASI: MUAMMOLAR VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI....125
Sattorov Ixtiyor Ochilovich, Karimov Shohruh Yo'ldoshali o'g'li

HISOB SIYOSATI TARKIBIY TUZILISHI MASALALARI....133
Botirova Raximaxon Abdujabbarovna

QURILISHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING MOLIYAVIY TAHLILI....136
Musayeva Shoira Azimovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

KICHIK SANOAT ZONALARINI RIVOJLANTIRISH ORQALI AHOLI TURMUSH FAROVONLIGINI OSHIRISH....144
Axmedov Oybek Turgunpulatovich

O'ZBEKISTON SUG'URTA BOZORI PORTFELI TAHLILI....149
Madraximov Ilxom Kamilovich

FOYDA SOLIG'INING O'ZIGA XOS MUAMMOLI JIHATLARI....154
Zaripov Xusan Baxodirovich

AGRAR SEKTORNI INNOVATSION MODERNIZATSIYA QILISHDA INVESTITSIYA OQIMLARINI BOSHQARISH MODELLARINI TAKOMILLASHTIRISH....159
Xamrayev Quvvat Iskandarovich

OLIY TA'LIM XIZMATLARI BOZORIDA MARKETING TADQIQODLARINI TAKOMILLASHTIRISH....163
Jalilov Jamshid G'anijonovich, Safarov Zavqiddin Zokir o'g'li

MINTAQA SANOAT TARMOG'I RIVOJLANISHINING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI....168
Xayitboev Abror Quvondiqovich

РОЛЬ СМЕШАННОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ (BLENDED FINANCE) В ПОВЫШЕНИИ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ КОММУНАЛЬНЫХ УСЛУГ: УРОКИ РАЗВИВАЮЩИХСЯ СТРАН....174
Гулмаматова Дурдона Шерали кизи

KORXONALARDA STRATEGIK BOSHQARUV....180
Musayeva Dilnoza Dilshatovna

BANK TIZIMIDA MARKETING AHAMIYATI VA BANK MARKETINGI....184
Usubjonov Zaxriddin Vasliddin o'g'li

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN XORJIY KREDIT MABLAG'LARINI JALB KILISH HUQUQIY JIHATLARI....189
Qulliyev Anvar Zayniddinovich

TIJORAT BANKLARINI TRANSFORMATSIYALASH SHAROITIDA CHAKANA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI....194
Alimov Umid O'ktambayevich

MAHSULOTLARNING RAQAMLI PASPORTI TIZIMINI JORIY ETISH OMILLARI VA TO'SIQLARI....200
Avloqulova Sadoqat Sobirjon qizi

KORXONALARDA FOYDA VA ZARARLARNI TAHLIL QILISHDA INNOVATSION METODLAR AHAMIYATI....207
Ernazarov Ortiq Eshnazarovich, Farog'at Xo'jabekova

ВЛИЯНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА НА ЭКОНОМИЧЕСКОЕ БЛАГОСОСТОЯНИЕ, А ТАКЖЕ НОВЫЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ....212
Останов Эгамберди

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA INNOVASION TEXNOLOGIYALARNI INTEGRATSIYALASH: MOHIYATI VA RIVOJLANISH IMKONIYATLARI....218
Xakimova Xulkar Xamidovna

QORAQALPOG'ISTON VA XORAZM OZIQ-OVQAT SANOATINING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI HAMDA UNI YANADA RIVOJLANTIRISH YO'LLARI....224
Tleuov Niyetulla Raxmanovich

OILAVIY KORXONALARNING IQTISODIY TIZIMDAGI O'RNI....230
Shadiyeva Gulnora Mardiyevna, Rustamova Zarina Rustamovna

SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA O'ZBEKISTON OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MARKETING FAOLIYATINI MODELLASHTIRISH VA BOSHQARISH MEXANIZMLARI....234
Sadikov Shoxrux Shuxratovich

XIZMAT KO'RSATISH SOHASI KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISHDA RAQAMLI XIZMATLARNING AHAMIYATI....238
Asenbaeva Aydaygul Edenbaevna

BARQARORLIK VA YASHIL MENEJMENT: ILMIY-NAZARIY YONDASHUVLAR VA AMALIY AHAMIYATI....242
Djalilova Dilbar Abdikarim qizi

HUDUDLARNING IQTISODIY SALOHIYATINI INNAVATSION-INVESTITSION BOSHQARISH STRATEGIYASI VA MEXANIZMI (XORAZM VILOYATI MISOLIDA) 247
Maqsudova Malohatxon Maqsudovna, Yaxshimuratov Maqsadbek Narimon o'g'li

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT BUDJETINI 2026-YILGI SOLIQ SIYOSATINING TAHLILI VA XALQARO SOLISHTIRMA YONDASHUVI 251
Abdullayev Zafarbek Safibullayevich

O'ZBEKISTON MINTAQALARIDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI 256
Mamataliyeva Dilnoza Raxmonovna

TRANSFORMATSIYALASHUV SHAROITIDA INVESTITSIYALAR SHAKLLANISHI VA ULARNI SAMARALI BOSHQARISH YO'NALISHLARI 259
To'rayev Jasurali To'rayevich

O'ZBEKISTONDA SAVDO TASHKILOTLARINING FAOLIYATI VA RIVOJLANISH HOLATI 264
B. Sulaymonov

NAMANGAN VILOYATIDA "YASHIL IQTISODIYOT" MODELIGA O'TISH JARAYONIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING IQTISODIY FAOLLIGI 270
Xonto'rayev Obbosxon Kamolxon o'g'li

O'ZBEKISTONDA "YASHIL" IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI 274
Xoshimov Pazliddin Zuxurovich

KICHIK BIZNES ORQALI ISH O'RINLARINI YARATISH STRATEGIYALARI: NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA 278
Ergasheva Nigora Abdigapparovna

MAMLAKATIMIZDA QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'INING IJTIMOIY-IQTISODIY AHAMIYATI 283
Quryozov Sardorbek Sharifboevich

РАЗРАБОТКА И ПРИОРИТИЗАЦИЯ КЛЮЧЕВЫХ ИНДИКАТОРОВ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЛЯ ОБЩЕНАЦИОНАЛЬНОЙ ПАНЕЛИ МОНИТОРИНГА ДЕЯТЕЛЬНОСТИ БОЛЬНИЦ: ЭКСПЕРТНАЯ ОЦЕНКА СО СТОРОНЫ РУКОВОДИТЕЛЕЙ МЕДУЧРЕЖДЕНИЙ 290
Шухратов Мамуржон Шухрат угли

MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYAT ORGANLARINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA BOSHQARISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR 297
Nurmurodov Zafarjon Nurmurod o'g'li

BANK TIZIMINING BARQAROR MOLIYAVIY RIVOJLANISHINI TA'MINLASH VOSITALARI 303
Sadikov Iskandar Gayratovich

ЗЕЛЕНОЕ ФИНАНСИРОВАНИЕ В ЗЕЛЕНОЙ ЭКОНОМИКЕ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА 308
Халиков С. Х.

HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISHDA KICHIK BIZNESNI ROLI VA SAMARADORLIGINI OSHIRISH CHORALARI 313
Ergashev Jamshid Jamoliddinovich

ИСТОРИЧЕСКИЙ ПРОЦЕСС СТАНОВЛЕНИЯ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ 317
Мажидова Фарангиз Фуркатзода

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDAGI TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA ISHLAB CHIQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH 321
Isakov Oybek Jamoliddinovich

NORASMIY KOOPERATSIYA MUNOSABATLARINING FERMER XO'JALIKLARI YETISHTIRGAN MAHSULOT MIQDORIGA TA'SIRINI BAHOLASH 325
Ismoilov Azamat

O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA FOIZ RISKINI BOSHQARISH AMALIYOTI 332
Seitnazarov Daniyar Baxadirovich

RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA SUT VA SUT MAHSULOTLARINI QAYTA ISHLOVCHI KORXONALAR FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH 341
Normuradov Nurbek Sunatilloevich

"AYOL RAHBARLAR: RAHBARLIK SALOHIYATI VA ISH JOYIDA TENGLIK" FRANSIYA DAVLATI TAJRIBASI ASOSIDA 346
Abduraxmonova Feruzabonu

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

QISHLOQ XO'JALIGIDAGI KLASTERLARNING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH 352
Dildora Yuldasheva

TIJORAT BANKLARINING DEPOZIT BAZASINING YETARLILIGINI TA'MINLASH YO'LLARI 359
I.J. Isakov

OLIY TA'LIM SIFATINI OSHIRISH VA IQTISODIY DIAGNOSTIKA O'TKAZISHNING XORIJ TAJRIBASI 363
Xo'jaxonov Ma'rufxon Xamidxonovich, Axmedov Oybek Turg'unpulatovich

INKLYUZIV TA'LIMNI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDAGI MUAMMOLAR VA ULARNI YECHISH YO'LLARI 369
Egamberdiyeva Dilorom Botir qizi, Pulatova Moxira Baxtiyorovna

"KREATIV IQTISODIYOT" HAMDA "TURIZM" TUSHUNCHALARINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI 374
Abdurasulov Shovqiddin Erkin o'g'li

THE STRATEGIC ROLE OF THE INDUSTRIAL SECTOR IN THE NATIONAL ECONOMY AND DEVELOPMENT FACTORS 380
Rakhimov Bakhromjon Ibroximovich

INVESTITSIYALARNI MOLIYALASHTIRISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI 386
Ismailov Dilshod Anvarjonovich

GLOBAL INCOME INEQUALITY IN 2024: CAUSES, PATTERNS, AND CONSEQUENCES 393
Ilxomjonov Jaxongir Alisher o'g'li

ТОРГОВЫЕ ОТНОШЕНИЯ В СВОБОДНО ЭКОНОМИЧЕСКИХ ЗОНАХ: ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ 401
Шарифходжаев Шавкат Окилович, Ачилова Ширин Шавкат кизи

O'ZBEKISTON KON-METALLURGIYA SANOATI: RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA HOZIRGI HOLATI 407
Ergashov Botirjon Ergashovich

PENSIYA JAMG'ARMASIDA DAVLAT BUDJETI TRANSFERTLARI ULUSHI HAMDA UNING XORIJ TAJRIBASI 415
Sherjonov Doniyor Saparbayevich

O'ZBEKISTON SANOAT KORXONALARINI QIMMATLI QOG'OZLAR BOZORIDAN FOYDALANIB MOLIYALASHTIRISHNING HOZIRGI HOLATI VA MUAMMOLARI 419
Igitov Jurabek Kuzibekovich

QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'I BO'YICHA FIRIBGARLIKLAR: MEXANIZMLARI, SABABLARI VA ULARNI OLDINI OLISH YO'LLARI 425
Eshkarayev Bobir Chariyevich

TOG' VA TOG'OLDI HUDUDLARIDA QISHLOQ XO'JALIGINI DIVERSIFIKATSIYA QILISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI VA IQTISODIY SAMARADORLIGI 431
Abdulxayeva Gulshan Maxmudovna

TURIZM SOHASINING IJTIMOIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI (SAMARQAND VILOYATI MISOLIDA) 435
Xalimov Shaxboz Xalimovich

SANOATDA IQTISODIY MOLIYAVIY HISSOBOTLAR XALQARO STANDARTLARINI RAQOBATBARDOSH KORPORATIV STRATEGIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA QO'LLASH 442
Turaboev Ibroxim Ismoil o'g'li

ФОНДИРОВАНИЕ И СТРАХОВАНИЕ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ РИСКАМИ АПК: СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ И МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ 447
Дурманов Акмал Шаймарданович

PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASTERLARI RIVOJLANISHINING STATISTIK KO'RSATKICHLARI TAHLILI 456
Atajanova Guli Maxsudbekovna

JAHON MOLIYAVIY BOZORLARI BARQARORLIGIGA GLOBAL IQTISODIY INQIROZLAR VA GEOSIYOSIY OMILLARNING TA'SIRI HAMDA ULARNI BOSHQARISH STRATEGIYALARI 462
Abdurazakova Nargiza Rixsibayevna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

QISHLOQ XO'JALIGIDA RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH VA OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARINI ISHLAB CHIQARISHDA BOSHQARUV QARORLARINING IQTISODIY TAHLILI 467
Mamadiyarov Dilshad Uralovich

PAXTA TOZALASH KORXONALARINING TARKIBIY BO'LINMALARIDA MOLIYAVIY BOSHQARUV TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI 474
Murodov Orif Jumayevich, G'ulomov Xaydarbek Ilyos o'g'li

BARQAROR KELAJAK SARI: MAMLAKATDA EKOLOGIK XAVFSIZLIKNI MUSTAHKAMLASH 482
Abdullaev Shavkatjon Maxmudillaevich

ZAMONAVIY IQTISODIY SHAROITLARDA KORXONALARNING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASH 487
Abdulakimova Moxina Farxod qizi

UMUMIY OVQATLANISH SHAHOBCHALARINING FAOLIYATI SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISH 493
Amiriddinova Muslima Zayniddin qizi

XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA MIJOZLAR EHTIYOJINI O'RGANISH VA XIZMAT SIFATINI OSHIRISHNING INNOVATSION YONDASHUVLARI 498
Babayeva Lola Ibragimovna

MINTAQADA TARIXIY VA MADANIY TURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARINI KENGAYTIRISHDA DAVLAT HAMDA XUSUSIY SHERIKCHILIK TIZIMIDAN FOYDALANISH 504
Xusanov Chari Kadirovich

PROSPECTS FOR IMPROVING INFRASTRUCTURE FOR SMALL BUSINESS AND ENTREPRENEURSHIP IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN 509
Botirova Xulkar Olimjonovna

THE IMPACT OF AGRICULTURAL CLUSTERS ON FOOD SECURITY AND MACROECONOMIC STABILITY 514
Sherkulov Shohruh Erkin ugli

OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA ISSIQXONA IQTISODIYOTINI O'RNI VA NAZARIY–METODOLOGIK ASOSLAR 520
Otavullaev Sukhrob Sa'dullo o'g'li

IJTIMOIY AHAMIYATI YUQORI LOYIHALARNI DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGI ASOSIDA BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH 524
Taspanova Ayzada Kenjebayevna

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA RAQOBAT STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH 529
Sharopova Nafosat Radjabovna, Jamolova Aziza

TIKUV-TRIKOTAJ KORXONALARIDA ISTE'MOLCHILARNING XULQ-ATVORINI O'RGANISHNI TAKOMILLASHTIRISH 537
Sultonova Zulxumor, Bobojonov Baxrombek Ro'zimovich

INTERNATIONAL TRADE BETWEEN INTEGRATION AND ISOLATION: INNOVATION AND UNCERTAINTY IN A FRAGMENTING GLOBAL ECONOMY 542
Zakhidov Azizbek Rustamovich

QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI QO'NG'IROT TUMANIDA SIGIRLAR BOSH SONINING PROGNOZ KO'RSATKICHLARI 548
Sabit Gabbarov

TO'QIMACHILIK MAHSULOTLARI EKSPORTINI OSHIRISHDA YASHIL MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH 552
Ergashxodjayeva Shaxnoza Djasurovna, Xo'janova Husnora

O'ZBEKISTONDA IQTISODIY O'SISH SIFAT OMILLARINING TA'SIRINI BAHOLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH 558
Bustonov Mansurjon Mardonakulovich

ОБЩАЯ КОНЦЕПЦИЯ СТАБИЛЬНОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ФИНАНСОВЫХ РЕСУРСОВ 567
Зайналов Джахонгир Расулович

ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ РЫНКОВ КАПИТАЛОВ 571
Хотамкулова Мадина Санжар кизи, Зайналов Джахонгир Расулович

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

IPOTEKA KREDITI MEXANIZMLARINI RIVOJLANTIRISH BO'YICHA AMALIY ISHLAR TAHLILI 576
A'zamxo'jayeva Nihola Sulaymon qizi

KORXONALARDA YASHIL MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASI 581
Abdurashidova Nigora Alisherovna, Abduqodirova Donoxon

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA ISHLAB CHIQARISH SALOHIYATINI OSHIRISH OMILLARI VA MEZONLARI 588
Jumanov Ruslanbek Bobojanovich

O'ZBEKISTONIDA MEHNAT BOZORINING TARKIBIY TRANSFORMATSIYASI VA UNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI 592
Rasulev Alisher Fayziyevich, Qodirov Asliddinxo'ja Mahammadjon o'g'li

STUDY OF THE ECONOMIC EFFICIENCY OF GREEN BONDS, ECOLOGICAL LOANS, AND GREEN INVESTMENT FUNDS, AS WELL AS THEIR IMPORTANCE IN THE FINANCIAL SYSTEM 595
Avazov Azizbek Ashurali o'g'li

KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK TERMINOLOGIYASINING ILMIY-TAHLILIY TALQINI 603
Aripov Oybek Abdullayevich

O'ZBEKISTONDA MEHNAT BOZORINING TARKIBIY TRANSFORMATSIYASI VA UNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI 608
Rasulev Alisher Fayziyevich, Qodirov Asliddinxo'ja Mahammadjon o'g'li

FERMER XO'JALIKLARIDA INVESTITSION JARAYONLARNI TASHKIL ETISH VA OPTIMALLASHTIRISH 611
Kdirbaev Amir Marat uli

ITALIYA VA YAPONIYADA DAVLAT QARZINING UZOQ MUDDATLI BARQARORLIGI: FISKAL QOIDALAR VA QARZ BOSHQARUVI STRATEGIYALARINING QIYOSIY TAHLILI 614
Abdurahimov Abror Zafarovich, L.M. Tashpulatova

ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ В ВЫСШЕМ ОБРАЗОВАНИИ: ВОЗМОЖНОСТИ ПЕРСОНАЛИЗАЦИИ, ВЫЗОВЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ 621
Камалова Малика Низамовна, Очилов Акрам Одилович

O'ZBEKISTONDA YASHIRIN IQTISODIYOTNING ISHSIZLIK DARAJASIGA TA'SIRINI IFODALOVCHI ASOSIY OMILLAR 626
Raxmonov Bekzod Sharibjon o'g'li

GLOBAL XAVFLARNING KESKINLASHUVI SHAROITIDA QAYTA SUG'URTANI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI 631
Norov Zarif Shamsiddinovich

INNOVATSION SUG'URTA XIZMATLARINI JORIY ETISH ORQALI IXTIYORIY SUG'URTA XIZMATLARINI TAKOMILLASHTIRISH 638
Xayitov Nodirjon Uzokovich

VOSITACHILIK XIZMATLARINI KO'RSATUVCHI SUBYEKTLAR AUDITI SIFAT NAZORATI 652
O.Q. Qo'shmatov

AUDITORLIK XULOSASINI SHAKLLANTIRISHDA MATEMATIK MODELLARDAN FOYDALANISH MASALALARI 657
I.Qo'ziyev, F.Ochilov

MAJBURIYATLAR HISOBINING NAZARIY ASOSLARI 664
Ochilov Farxodjon Shavkatjon o'g'li

ВОПРОСЫ РЕОРГАНИЗАЦИИ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В СЕЛЬКОМ ХОЗЯЙСТВЕ 669
Розиков Жалил Жалолович

TOVAR-MODDIY ZAXIRALAR AUDITINI O'TKAZISH TARTIBI 678
M.Xayitboyev

USTAV KAPITAL HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH 683
Inomjon Sherimbetov

QISHLOQ XO'JALIGIDA KOOPERATIVLARNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI 688
Mirzayev Musurmon Umidullayevich, Ziyadullayev Ilhom Narkobilovich

EKSPORT BOZORLARINI DIVERSIFIKATSIYA QILISHDA MOLIYAVIY RAG‘BATLARNING ROLI 694
Galiyev Tohir Fazliddinovich

ZAMONAVIY LOGISTIKA TIZIMIDA MARKETING STARTEGIYALARIDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH... 700
Abduqodirova Umida G‘ayrat qizi

QASHQADARYO URBANIZATSIYALASHGAN HUDUDLARIDA AGLOMERATSIYA JARAYONLARIGA TA’SIR KO‘RSATUVCHI OMILLAR 706
Nazarova Feruza Usmonovna

TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN ALOQA KORXONALARINI KREDITLASHNING ZARURLIGI HAMDA IQTISODIY AHAMIYATI 713
Shaymatov Mansur Jo‘rabaevich

MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA MOLIYAVIY AKTIVLARNI TAN OLISH 720
Odiljonova Oybarchin Fayzullo qizi

QISHLOQ XO‘JALIGIDA INNOVATSION TRANSFORMATSIYA BARQARORLIGINI BAHOLASH 724
Sanetullaev Aybek Esbosinovich

XALQARO AVTOMOBIL ISHLAB CHIQARUVCHI KOMPANIYALARNING RIVOJLANISH XUSUSIYATLARI... 728
Xidoyatov Mirsaid Mirmuhsumovich

ENSURING THE FINANCIAL SUSTAINABILITY OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS: STRATEGIES FOR RESILIENCE IN AN ERA OF DECLINING RESOURCES AND RISING EXPECTATIONS........................... 734
Inomiddin Imomov

“YASHIL” TEXNOLOGIYALARNI IQTISODIY RIVOJLANISHGA INTEGRATSIYA QILISHNING NAZARIY ASOSLARI.. 744
Miraxmedova Maftuna Ibragimovna

ИНТЕГРАЛЬНЫЙ ПОДХОД К ОЦЕНКЕ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ... 751
Алиева Эльнара Аметовна

AHOLI DAROMADLARI VA ULARNING SHAKLLANISH MANBALARI.. 756
So‘fiyeva Xusniya Soxibjonovna

НАУЧНО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ПРОЕКТИРОВАНИЮ И РАЗВИТИЮ ЭЛЕКТРОННОЙ КОММЕРЦИИ В УЗБЕКИСТАНЕ 760
Назарова Гулчехра Нурмуханбетовна

СОВРЕМЕННЫХ ПОДХОДОВ ПО ОЦЕНКЕ ЭКСПЛУАТАЦИОННОЙ УСТОЙЧИВОСТИ МАЛОМОЩНЫХ СЕТЕВЫХ ФОТОЭЛЕКТРИЧЕСКИХ СТАНЦИЙ 766
А.Р. Кудратов

IJTIMOIY XIZMATLAR KO‘RSATISH JARAYONIDA TASHKILIY VA IQTISODIY MUNOSABATLAR 775
Berdiyeva Nafisa Qahramonovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

IJTIMOIY XIZMATLAR KO‘RSATISH JARAYONIDA TASHKILIY VA IQTISODIY MUNOSABATLAR

Berdiyeva Nafisa Qahramonovna
Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti
Raqamli iqtisodiyot kafedrasi mustaqil tadqiqotchisi
berdiyevanafisa354@gmail.com
https://orcid.org/0000-0001-8365-7179

Annotatsiya. Mazkur maqolada ijtimoiy xizmatlar ko‘rsatish jarayonida shakllanayotgan tashkiliy va iqtisodiy munosabatlarning mohiyati hamda ularning samaradorlikka ta’siri tahlil qilingan. Ijtimoiy xizmatlar tizimi faoliyatida davlat, mahalla, nodavlat sektor va xususiy tashkilotlar o‘rtasidagi o‘zaro hamkorlik mexanizmlari o‘rganilib, ushbu sohada raqamli texnologiyalarni joriy etishning ahamiyati yoritilgan. Maqolada ijtimoiy xizmatlar samaradorligini oshirishda iqtisodiy boshqaruv uslublari, moliyalashtirish manbalari va inson omilining o‘rni alohida ko‘rsatib o‘tiladi. Tahlillar asosida O‘zbekistonda ijtimoiy xizmatlar ko‘rsatish tizimini takomillashtirishning tashkiliy-iqtisodiy yo‘nalishlari bo‘yicha ilmiy asoslangan taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: ijtimoiy xizmatlar, tashkiliy munosabatlar, iqtisodiy mexanizmlar, samaradorlik, ijtimoiy hamkorlik, moliyalashtirish, raqamli boshqaruv, inson kapitali, innovatsion yondashuv, mahalla tizimi.

Abstract. This article analyzes the essence of organizational and economic relations formed in the process of providing social services and their impact on efficiency. The mechanisms of interaction between the state, mahalla, non-governmental sector and private organizations in the activities of the social services system are studied, and the importance of introducing digital technologies in this area is highlighted. The article specifically highlights the role of economic management methods, sources of financing and the human factor in increasing the efficiency of social services. Based on the analysis, scientifically based proposals and recommendations have been developed on organizational and economic areas for improving the system of providing social services in Uzbekistan.

Key words: social services, organizational relations, economic mechanisms, efficiency, social cooperation, financing, digital management, human capital, innovative approach, mahalla system.

Аннотация. В статье анализируется сущность организационно-экономических отношений, складывающихся в процессе предоставления социальных услуг, и их влияние на эффективность. Изучаются механизмы взаимодействия государства, махалли, негосударственного сектора и частных организаций в деятельности системы социальных услуг, а также подчеркивается важность внедрения цифровых технологий в этой сфере. Особое внимание уделяется роли экономических методов управления, источников финансирования и человеческого фактора в повышении эффективности предоставления социальных услуг. На основе анализа разработаны научно обоснованные предложения и рекомендации по организационно-экономическим направлениям совершенствования системы предоставления социальных услуг в Узбекистане.

Ключевые слова: социальные услуги, организационные отношения, экономические механизмы, эффективность, социальное сотрудничество, финансирование, цифровое управление, человеческий капитал, инновационный подход, махаллинская система.

KIRISH

Bugungi globallashuv va raqamli iqtisodiyot sharoitida ijtimoiy soha davlat siyosatining eng ustuvor yo‘nalishlaridan biriga aylangan. Chunki ijtimoiy xizmatlar tizimi – bu nafaqat aholining ijtimoiy himoyasini ta’minlash vositasi, balki inson kapitalini shakllantirish, mehnat resurslaridan samarali foydalanish va barqaror iqtisodiy o‘sishni ta’minlashning muhim omilidir. Shu nuqtai nazardan, O‘zbekiston Respublikasida so‘nggi yillarda ijtimoiy xizmatlar tizimini takomillashtirish, ularni boshqarishning tashkiliy va iqtisodiy mexanizmlarini isloh qilish bo‘yicha izchil islohotlar amalga oshirilmoqda.

Aholining turli qatlamlarini qo'llab-quvvatlash, kambag'allikni qisqartirish, nogironligi bo'lgan shaxslar, yolg'iz keksalar, ayollar va yoshlar uchun manzilli ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish tizimini takomillashtirish davlat siyosatining markazida turibdi. Bu borada "Aholini ijtimoiy xizmatlar bilan ta'minlash to'g'risida"gi Qonun (2021-yil) va "Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi"da (2022–2026-yillar) ijtimoiy xizmatlarni raqamlashtirish, mahalla institutining rolini kuchaytirish, ijtimoiy sheriklikni kengaytirish kabi ustuvor yo'nalishlar belgilab berilgan.

Ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish jarayonida shakllanadigan tashkiliy va iqtisodiy munosabatlar tizimning samaradorligi va barqarorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Tashkiliy munosabatlar – bu davlat, mahalla, nodavlat notijorat tashkilotlari va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlik, xizmatlar ko'rsatishdagi mas'uliyat taqsimoti va boshqaruv mexanizmlarini ifodalaydi. Iqtisodiy munosabatlar esa – ijtimoiy xizmatlar faoliyatining moliyalashtirish manbalari, budjet va budjetdan tashqari resurslardan foydalanish, rag'batlantirish tizimi va xizmatlar qiymatini belgilovchi iqtisodiy mexanizmlar majmuasidir.

Raqamli iqtisodiyot davrida ushbu munosabatlarning tabiati sezilarli darajada o'zgarmoqda. Masalan, ijtimoiy xizmatlarni boshqarishda raqamli reyestrlar, elektron platformalar, "Yagona ijtimoiy reyestr" tizimining joriy etilishi xizmatlar sifatini oshirish bilan birga, ularning shaffofligi va manzilliligini ham ta'minlamoqda. Shu jarayonda davlat bilan fuqarolik jamiyati institutlari o'rtasidagi o'zaro hamkorlik va javobgarlik tizimi yangicha mazmun kasb etmoqda.

Ijtimoiy xizmatlar sohasida tashkiliy-iqtisodiy munosabatlarning samarali shakllanishi nafaqat iqtisodiy natijalarga, balki ijtimoiy barqarorlik, fuqarolarning hayot sifati, inson huquqlarining kafolatlanishi kabi ijtimoiy ko'rsatkichlarga ham bevosita ta'sir etadi. Shu bois mazkur munosabatlarni zamonaviy boshqaruv tamoyillari asosida takomillashtirish, resurslardan oqilona foydalanish va xizmatlar sifati bo'yicha baholash tizimini joriy etish bugungi kunning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Ijtimoiy xizmatlar tizimi, ularni tashkil etish mexanizmlari hamda iqtisodiy munosabatlar masalasi bo'yicha olib borilgan ilmiy tadqiqotlar ijtimoiy sohaning barqaror rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Mazkur yo'nalishda O'zbekiston va xorijiy olimlar tomonidan ko'plab ilmiy izlanishlar amalga oshirilgan bo'lib, ularning natijalari ijtimoiy siyosat, boshqaruv, moliyaviy ta'minot va inson kapitalini rivojlantirish bilan chambarchas bog'liqdir.

O'zbekistonlik olimlardan G'.X. Murodova o'z tadqiqotlarida ijtimoiy xizmatlar tizimining davlat boshqaruvidagi o'rni va ahamiyatini yoritgan. Muallifning fikricha, ijtimoiy xizmatlar tizimini modernizatsiya qilishda iqtisodiy mexanizmlarni takomillashtirish hamda davlat va jamiyat institutlari o'rtasida samarali hamkorlikni yo'lga qo'yish zarur. N.X. Abdullayeva esa ijtimoiy xizmatlar ko'rsatishda inson kapitalining o'rni va xizmatlar sifatini baholash mezonlarini aniqlash zarurligini ta'kidlaydi.

Sh.R. Tursunov ijtimoiy xizmatlarning iqtisodiy samaradorligini o'rganib, ularni moliyaviy jihatdan diversifikatsiyalash – ya'ni davlat budjeti, xususiy sektor va xalqaro grantlar asosida moliyalashtirish modelini taklif etadi. Bu yondashuv xizmatlar barqarorligini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Xorijiy tadqiqotchilar asarlarida ham mazkur mavzuga oid muhim nazariy yondashuvlar uchraydi. Jumladan, R. Titmuss ijtimoiy xizmatlarni davlat siyosatining ajralmas qismi sifatida baholab, ularni "ijtimoiy farovonlik iqtisodiyoti" konsepsiyasi orqali izohlaydi. G. Esping-Andersen esa ijtimoiy xizmatlar tizimining uch modeli – liberal, konservativ va sotsial-demokratik yondashuvlarni farqlab, ularning iqtisodiy samaradorlik bilan bog'liqligini tahlil qilgan.

J. Hills ijtimoiy siyosatni boshqarishdagi tashkiliy o'zgarishlar va davlat-xususiy sheriklik tamoyillarining xizmatlar sifatiga ta'sirini tadqiq qilgan. Uning fikricha, raqamli boshqaruv tizimlari va ochiq ma'lumotlar asosidagi monitoring mexanizmlari xizmatlar samaradorligini oshirishda muhim rol o'ynaydi.

So'nggi yillarda O'zbekistonda ijtimoiy xizmatlar tizimini modernizatsiya qilish yo'lida qator huquqiy-me'yoriy hujjatlar qabul qilindi. Xususan, "Aholini ijtimoiy xizmatlar bilan ta'minlash to'g'risida"gi Qonun va "Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi" (2022–2026-yillar) ijtimoiy xizmatlarning tashkiliy tuzilmasi va iqtisodiy mexanizmlarini zamonaviy talablar asosida shakllantirishga zamin yaratdi.

Shuningdek, Jahon banki va BMT Taraqqiyot dasturi hisobotlarida O'zbekiston tajribasi xalqaro miqyosda ijobiy baholangan bo'lib, raqamli boshqaruv, mahalla tizimi va ijtimoiy sheriklik asosidagi xizmatlarni rivojlantirish yo'nalishlari ilg'or amaliyot sifatida qayd etilgan.

Umuman olganda, mavjud adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, ijtimoiy xizmatlar tizimini rivojlantirishda tashkiliy va iqtisodiy munosabatlarning uyg'unligi, innovatsion boshqaruv, moliyaviy barqarorlik va inson omilini kuchaytirish dolzarb ilmiy va amaliy yo'nalishlar hisoblanadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish jarayonidagi tashkiliy va iqtisodiy munosabatlarni o'rganishda tizimli, tahliliy, taqqoslash va statistik usullar qo'llanildi. Asosiy manbalar sifatida O'zbekiston Respublikasining

me'yoriy-huquqiy hujjatlari, Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlari hamda xalqaro tashkilotlarning hisobotlari foydalanildi. Tadqiqot natijasida ijtimoiy xizmatlarni samarali tashkil etish va ularning iqtisodiy asoslarini takomillashtirish yo'nalishlari aniqlab olindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekiston Respublikasida ijtimoiy xizmatlar tizimi mustaqillik yillaridan boshlab izchil rivojlanib, so'nggi yillarda tashkiliy va iqtisodiy mexanizmlarni modernizatsiya qilish bosqichiga kirgan. Bu jarayonda davlat, mahalla institutlari, nodavlat notijorat tashkilotlari va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlik mustahkamlandi, shuningdek raqamli boshqaruv platformalari orqali xizmatlar sifati va samaradorligi oshirildi.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish tizimining samaradorligi asosan quyidagi omillarga bog'liq:

1. Tashkiliy tuzilma – davlat va nodavlat sektor o'rtasidagi mas'uliyat taqsimoti va xizmatlar koordinatsiyasi;
2. Moliyaviy asoslar – budjet va budjetdan tashqari resurslardan foydalanish, moliyaviy barqarorlik;
3. Raqamli boshqaruv tizimi – xizmatlarni avtomatlashtirish, ma'lumotlarni tezkor qayta ishlash va monitoring qilish;
4. Inson resurslari salohiyati – mutaxassislarning kasbiy tayyorgarligi, motivatsiyasi va malakasini oshirish tizimi.

1-jadval. Ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish tizimining rivojlanishi (2018–2024)

Yillar	Ijtimoiy xizmat turlari soni	Xizmat ko'rsatish muassasalari soni	Davlat budjeti ulushi (%)	Nodavlat sektor ulushi (%)
2018	22	1450	92,4	7,6
2020	28	1800	89,1	10,9
2022	33	2200	86,7	13,3
2024	40	2650	83,5	16,5

2018–2024-yillar davomida ijtimoiy xizmatlar soni 22 tadan 40 taga oshib, xizmatlar turining diversifikatsiyalanayotganini ko'rsatadi. Bu esa ijtimoiy xizmatlar tizimining kengayishini, yangi ehtiyojmand guruhlar uchun xizmatlar ko'rsatish imkoniyatlarini oshirganini anglatadi. Shu davrda xizmat ko'rsatish muassasalari soni 1450 dan 2650 gacha ko'paygan, bu tashkiliy infratuzilmaning mustahkamlanishini va xizmatlar yetkazib berishning kengayishini bildiradi.

Davlat budjeti ulushi 92,4% dan 83,5% gacha kamayib, nodavlat sektor ulushi 7,6% dan 16,5% ga oshgan. Bu tendensiya ijtimoiy xizmatlar ko'rsatishda ijtimoiy sheriklik va xususiy sektor ishtiroki kuchayganini ko'rsatadi. Shuningdek, bu o'zgarishlar iqtisodiy munosabatlarning diversifikatsiyalanishini va xizmatlar moliyaviy barqarorligini oshirish imkonini beradi.

Umuman olganda, ushbu jadval O'zbekistonda ijtimoiy xizmatlar tizimi tashkiliy jihatdan kengayib, iqtisodiy va institutsional samaradorligi ortayotganini tasdiqlaydi.

2-jadval. Moliyaviy resurslar taqsimoti (mlrd so'm, 2018–2024)

Yillar	Davlat budjeti	Xususiy sektor	Xalqaro grantlar	Umumiy mablag'
2018	12,4	0,5	0,2	13,1
2020	15,0	1,2	0,5	16,7
2022	18,3	2,1	0,8	21,2
2024	21,5	3,5	1,2	26,2

Moliyaviy resurslar taqsimoti bo'yicha tahlil shuni ko'rsatadiki, davlat budjeti ijtimoiy xizmatlarning asosiy moliyalashtiruvchisi bo'lib qolmoqda, ammo xususiy sektor va xalqaro grantlarning hissasi ortib bormoqda. 2018-yilda xususiy sektor hissasi 0,5 mlrd so'm bo'lgan bo'lsa, 2024-yilda 3,5 mlrd so'mga yetdi. Shuningdek, xalqaro grantlar ulushi ham 0,2 mlrd so'mdan 1,2 mlrd so'mga oshdi.

Bu o'zgarishlar ijtimoiy xizmatlarni moliyalashtirishda barqarorlikni oshirish va budjet yukini kamaytirish imkonini beradi. Moliyaviy manbalarni diversifikatsiya qilish xizmatlar sifatini oshirish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish va xodimlarni rag'batlantirishga qo'shimcha resurs yaratadi.

Shuningdek, moliyaviy resurslarning oshishi xizmatlarni kengaytirish, yangi dasturlarni joriy etish va mavjud muassasalarning faoliyatini modernizatsiya qilish uchun zarur sharoitlarni yaratadi. Bu esa iqtisodiy munosabatlarning samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Raqamli xizmatlar va avtomatlashtirish darajasi bo'yicha tahlil shuni ko'rsatadiki, ijtimoiy xizmatlarni raqamlashtirish jarayoni so'nggi yillarda tez sur'atlarda rivojlangan. 2018-yilda xizmatlarning faqat 12% onlayn platformalar orqali amalga oshirilgan bo'lsa, 2024-yilda bu ko'rsatkich 52% ga yetdi.

Aholining "Ijtimoiy himoya yagona reyestri"ga kiritilgan ulushi 8% dan 41% gacha oshib, tizimda shaffoflik va tezkor nazorat imkoniyatlarini kuchaytirdi. Avtomatlashtirilgan xizmatlar ulushi esa 5% dan 35% gacha ko'tarilib, xizmat ko'rsatish jarayonining samaradorligini va malaka talablariga javob berishini ta'minladi.

3-jadval. Raqamli xizmatlar va avtomatlashtirish darajasi (%)

Yillar	Onlayn platformalar orqali xizmatlar	Elektron reyestrga kiritilgan aholi ulushi	Avtomatlashtirilgan xizmatlar ulushi
2018	12	8	5
2020	25	18	12
2022	38	28	22
2024	52	41	35

Raqamli boshqaruvning joriy etilishi tashkiliy va iqtisodiy munosabatlarni optimallashtirishga yordam beradi, shuningdek, xizmat ko'rsatish sifati va aholining qoniqish darajasini oshiradi. Shu bilan birga, xodimlar ishini soddalashtirish, ma'lumotlarni tezkor qayta ishlash va monitoringni samarali amalga oshirish imkonini yaratadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'zbekiston Respublikasida ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish tizimi so'nggi yillarda sezilarli rivojlanish bosqichini boshdan kechirmoqda. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, ijtimoiy xizmatlar soni va turlari ortib, xizmatlar tizimi diversifikatsiyalanib bormoqda. Shu bilan birga xizmat ko'rsatish muassasalari soni sezilarli darajada oshgan, bu esa tashkiliy infratuzilmaning mustahkamlanishini va xizmatlarni aholining ehtiyojlari bo'yicha kengaytirish imkoniyatini bildiradi.

Moliyaviy resurslarni taqsimlash tizimi ham diversifikatsiyalanib, xususiy sektor va nodavlat tashkilotlar ulushi ortmoqda. Bu o'zgarishlar iqtisodiy barqarorlikni oshirish, budjet yukini kamaytirish va xizmatlarning sifatini yaxshilash imkonini beradi. Shu bilan birga, raqamli boshqaruv va avtomatlashtirish xizmatlarning tezkorligi, shaffofligi va samaradorligini oshirib, xodimlarning ish jarayonini soddalashtiradi hamda boshqaruv tizimini takomillashtiradi.

Davlat, nodavlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlik ijtimoiy xizmatlar tizimining samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda. Shu tarzda, tashkiliy va iqtisodiy munosabatlarning uyg'unlashuvi ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlash, inson kapitalini rivojlantirish va xizmatlar sifatini oshirishga bevosita ta'sir qilmoqda.

Umuman olganda, olib borilgan tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, ijtimoiy xizmatlar tizimini rivojlantirishda tashkiliy va iqtisodiy mexanizmlarning uyg'unligi, raqamli boshqaruv, moliyaviy diversifikatsiya va inson resurslari salohiyatini oshirish eng muhim omillar sifatida ahamiyat kasb etadi.

Ijtimoiy xizmatlar tizimini yanada rivojlantirish va samaradorligini oshirish maqsadida quyidagi tavsiyalar ishlab chiqiladi:

1. Raqamli transformatsiyani kengaytirish – ijtimoiy xizmatlarni avtomatlashtirish va onlayn platformalarni rivojlantirish orqali xizmatlar tezkorligi va shaffofligini oshirish.
2. Moliyaviy manbalarni diversifikatsiya qilish – xususiy sektor va nodavlat tashkilotlar hissasini kengaytirish, xalqaro grantlar va investitsiyalarni jalb qilish.
3. Xodimlar salohiyatini oshirish – mutaxassislarning malakasini muntazam oshirish, motivatsiya va rag'batlantirish tizimini takomillashtirish.
4. Tashkiliy va institutsional hamkorlikni kuchaytirish – davlat, mahalla, nodavlat va xususiy sektor o'rtasida hamkorlik mexanizmlarini yanada rivojlantirish.
5. Monitoring va baholash tizimini takomillashtirish – xizmatlar sifatini va samaradorligini o'lchash uchun indikatorlar, statistik ma'lumotlar va raqamli monitoring tizimlarini keng joriy etish.

Ushbu takliflar amalga oshirilsa, ijtimoiy xizmatlar tizimining samaradorligi oshadi, moliyaviy va tashkiliy barqarorlik mustahkamlanadi hamda aholining ijtimoiy farovonligi sezilarli darajada yaxshilanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Abdullayeva N. Ijtimoiy xizmatlar tizimi va boshqaruv mexanizmlari. Toshkent: "Fan va texnologiya", 2019. 248 b.
2. Murodova G. Ijtimoiy xizmatlar iqtisodiyoti va tashkiliy asoslari. Toshkent: "Iqtisodchi", 2020. 215 b.
3. Esping-Andersen G. The Three Worlds of Welfare Capitalism. Princeton University Press, 1990. 248 p.
4. Titmuss R. Social Policy: An Introduction. London: Allen & Unwin, 1974. 300 p.
5. Hills J. Understanding Social Policy. Cambridge: Polity Press, 2015. 280 p.
6. O'zbekiston Respublikasi "Ijtimoiy himoya to'g'risida" Qonun. Toshkent, 2019.
7. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi. Ijtimoiy xizmatlar statistik hisobotlari. Toshkent, 2018–2024.
8. BMT. World Social Protection Report 2020–2022. Geneva: ILO, 2022. 320 p.
9. Jahon banki. Uzbekistan Social Safety Net Review. Washington, D.C.: World Bank, 2021. 150 p.

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o‘g‘li

2025. № 12

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz